

CURIERUL CREȘTIN

ORGAN OFICIAL AL DIECEZEI DE GHERLA.

CU UN ADAOS NEOFICIAL.

Abonamentul pe un an 200 Lei. Apare de 2 ori pe lună. Inserțiuni se primesc după învoială

Partea oficială.

Epistola Enciclică a Preafericitului Părintelui nostru

Papa Pius XI.

despre cultivarea adevăratai unități a religiei.

Către Venerabilii Frați Patriarhi, Primate, Arhiepiscopi, Episcopi și alți Ordinari locali în pace și unire cu Scaunul Apostolic.

PAPA PIUS XI.

Venerabili Frați,

Mântuire și Binecuvântare Apostolică!

Nici odată poate, ca în zilele noastre, n'a cuprins sufletele oamenilor atâta dor de a afirma sau folosi spre binele comun al societății omenesti legăturile frățești, prin cari ne unim strâns unul cu altul. având cu toții una și aceeași obârșie și fire. Fiindcă națiunile nu se bucură încă deplin de binefacerile păcii, ba, din contră, alocurea împerecherile vechi și noi erump în răscoale și războaie civile; iar multele controverse, cari țin de liniștea și prosperitatea popoarelor, nu se pot nici cum aplana fără de intervenția lucrării și operei armonice a celor ce prezidă statelor și le conduc și promovează interesele; se înțelege ușor — cu atât mai vârtos, că despre unitatea neamului omenesc nu se mai îndoiește nimenea — de ce doresc cei mai mulți, ca diferitele neamuri să fie din zi în zi mai strâns legate între sine, îndemnate fiind de această frăție universală.

O asemenea lucrare vreau să săvârșescă unii în cece privește ordinea alcătuită de Domnul Nostru Isus Hristos în Noua Lege. Fiind convinși, anu-

me, că foarte rar se găsesc oameni lipsiți de orice simț religios, ei par a hrăni nădejdea, că nu va fi prea greu ca popoarele, deși având diverse credințe despre lucrurile dumnezeiești, să consimtă totuși frățește în profesarea unor câteva doctrine, cași bază oarecum comună a vieții spirituale. De aceea, din partea acestora se țin congrese, adunări și cuvântări, cu concursul unui număr nu mic de ascultători, și se invită acolo la discuție devalma cu toții atât păgâni, cât și creștini, cât și ceice în chip nefericit au apostat dela Hristos, sau ceice se opun cu încăpăținare și hotărât firii și misiunii sale dumnezeiești. Astfel de încercări cu nici un preț nu pot obține aprobarea catolicilor, pentru că se bazează pe părerea falsă a acestora, cari cred, că orice religii sunt mai mult sau mai puțin bune și laudabile, întrucât, deși nu la fel, dar totuși deopotrivă vădesc și indică acel simț firesc și înăscut nouă, prin care ne înălțăm spre Dumnezeu și-i recunoaștem smerit dominațiunea. Care părere avându-o, nu numai că aceștia rătăcesc și se înșeală,

ci respingând adevărata religie, a cărei noțiune o stălesc încetul cu încetul, se abat în brațele naturalismului sau ateismului: de unde urmează în chip vădit, că se depărtează cu desăvârșire dela religie descoperită de Dumnezeu, tot cel ce se pretează oamenilor, cari simțesc și încearcă d'aldestea.

Dar unii se lasă mai ușor seduși de o oarecare aparență de adevăr, atunci când e vorba de cultivarea unirii de dintre toți creștinii. Au nu e just — se spune — ba potrivit cu îndatorirea ce o au toți ceice invocă numele lui Hristos, ca dânșii să se abțină dela recriminări împrumutate și să fie în sfârșit uniți prin legăturile dragostei împrumutate? Căci doară cine ar cuteza să spună, că-l iubește pe Hristos, dacă nu-și dă din răspuțeri nizuța să realizeze dezideratele acestuia, care se roagă de Tatăl, ca învățăceii săi „una” să fie? (Ioan 17, 21). Și acelaș Hristos oare n'a voit să investească și să-i deosebească pe învățăceii săi de ceilalți, anume prin această notă, ca să se iubească unul pe altul: „In aceasta vor cunoaște toți, că învățăceii mei sunteți, dacă vă iubiți unii pe alții” (Ioan 13, 35). Barem de ar fi toți creștinii „una”, adaugă ei: căci ar fi mult mai puternici spre a înlătura ciurma impietății, care, lățindu-se și împrăștiindu-se pe zi ce merge tot mai mult, se pregătește a nimici Evanghelia. Acestea și altele în felul acestora, le propun și amplifică ceice se numesc *pancreștini*; și aceștia atât este de adevărat că nu-s puțini și rari, încât dimpotrivă, au sporit cete întregi și s'au coalizat în societăți foarte lățite, pe cari le conduc în cele mai multe cazuri oameni acatolici, deși încolo au despre lucrurile credinței unii părere deosebită de alții. Inițiativa aceasta e promovată cu atâta putere, cât își asigură ici și colo număroase adesiuni din partea cetățenilor, ba hrănește și ademenește chiar și sufletele multor catolici cu nădejdea stabilirii unei uniri, ce ar părea congruentă cu dorințele sfintei Maice Biserici, care, firește, nimic nu are mai mult la inimă, decât a

rechema și reconduce la sânul său pe cei rătăciți. Inșă sub atractivele și momelile vorbelor s'ascunde o rătăcire foarte gravă, prin care se distrug cu desăvârșire bazele religiei catolice.

Fiind deci siliți de conștiința oficiului apostolic, să nu permitem ca turma Domnului să fie învăluită de greșeli primejdioase, v'atragem, Venerabili Frați, luarea aminte a vigilentei voastre pentru înlăturarea acestui rău; căci nădăduim, ca prin scrisul și vorba unuia fiecăruia dintre voi, să poată mai ușor străbate în popor și să poată fi înțelese de popor principiile și argumentele, pe cari în curând le vom produce, ca creștinii catolici să se poată orienta, ce să țină și cum să se comporte atunci, când e vorbă de încercări, ce au menirea să adune oricum și cu orice preț într'un corp pe ceice se numesc creștini.

Suntem creați din partea lui Dumnezeu, Ziditorul a toate, ca să-L cunoaștem și să-I slujim Lui; are deci Autorul firii noastre tot dreptul să pretindă dela noi să-I slujim. Ar fi putut, de sigur, să stabilească Dumnezeu pentru conducerea omului numai legea naturală, pe care, creindu-l pe om, a întipărit-o în sufletul său, și să modeleze evoluția acestei legi printr'o prevedință ulterioară comună; dar a preferit să dea porunci, de cari să ascultăm, și în scurgerea veacurilor, adecă dela zorile neamului omenesc până la venirea și predicarea lui Isus Hristos, a învățat El însuș pe om îndatoririle, cu cari legată este de Creator firea rațională a omului: „In multe rânduri și în multe chipuri a grăit Dumnezeu de demult părinților prin proroci; iar în zilele acestea mai de pe urmă a grăit vouă prin Fiul” (Evr. 1, 1) Este evident deci, că adevărata religie nu poate fi în afară de ce se întemeiază pe cuvântul descoperit al lui Dumnezeu: descoperire pe care, începută dela obârșie și continuată în Legea Veche, a desăvârșit-o însuș Isus Hristos în Legea Nouă. Dar dacă Dumnezeu a vorbit — că a vorbit aievea ne încredințează mărturia istoriei — evident e de datorie omului, să creadă

în mod absolut lui Dumnezeu revela-
torul și să se supună cu totul lui Dum-
nezeu poruncitorului: iar spre împlini-
rea amândorura spre mărirea lui Dum-
nezeu și mântuirea noastră, Unul născut
Fiul lui Dumnezeu constituit-a Biserica
sa pe pământ. Credem, de altfel, că cei-
ce se profesază de creștini, nu pot să
nu țină a fi fost întemeiată o oarecare,
unică Biserică din partea lui Hristos;
iar dacă ne întrebăm, care anume tre-
buie să fie ea din voința întemeietoru-
lui său, găsim că nu toți sunt de acord.
Căci dintre dâșii, spre pildă, destul de
mulți neagă, că Biserica lui Hristos
trebuie să fie vizibilă și vădită, cel puțin
întrucât trupul credincioșilor ar trebui
să se reliefeze armonic în legăturile a-
celeiaș credințe, sub un magisteriu și
un regim; iar de altă parte Biserica vi-
zibilă o pricep a nu fi altceva, decât
o federație compusă din diverse comu-
nități creștine, deși în colo ele aderă altor
și altor doctrine în opoziție unele cu al-
tele. Dar Domnul nostru Isus Hristos
și-a instituit Biserica sa ca societate
perfectă, externă prin firea ei și percep-
tibilă simțurilor, care să urmărească în
viitor lucrarea mântuirii neamului ome-
nesc sub conducerea unui Cap (Mat. 16,
18; Luca 22, 32; Ioan 21, 15—17);
prin magisterul glasului viu (Mc. 16,
15), prin dispensarea sacramentelor, is-
voare ale harului ceresc (Ioan 3, 5; 6,
48—59; 20, 22 și urm.; conf. Mat. 18,
18, etc.); de aceea doară comparându-o
cu o împărăție (Mat. 13), cu o casă
(Mat. 16, 18), cu un ocol (Ioan 10, 16)
și cu o turmă (Ioan 21, 15—17), a
declarat-o asemenea acestora. Care Bi-
serică, alcătuită atât de minunat, după
moartea și înălțarea la ceriu a înteme-
ietorului său și moartea apostolilor, prin-
cipi ai propagării sale, n'a putut de si-
gur, să înceteze și dispară, întrucât avea
încredințarea să ducă la mântuirea veci-
nică pe toți oamenii din toate timpu-
rile și locurile: „Mergând învățați toate
neamurile“ (Mat. 28, 19).

În îndeplinirea perpetuă a cărei slujbe
oare putea-va să lipsească Bisericii pu-
tere și eficacitate atunci, când Hristos

o asistă mereu, făgăduindu-i solemn:
„Iată cu voi sunt în toate zilele până
la sfârșitul veacului“ (Mat. 28, 20).
Așadară nu se poate ca Biserica lui
Hristos nu numai să nu existe și azi
și 'n toată vremea, ci să nu existe
aceeaș, care a fost în vremea apostolică,
decumva nu voim să zicem — Doamne
ferește — că Domnul Hristos sau n'a
fost capabil să-și mențină hotărîrea, sau
că a' greșit afirmând, că porțile iadului,
nu o vor birui pe dânsa (Mat. 16, 18).

Și la acest loc ne este bine venit
să desoperim și înlăturăm o opinie oa-
recare falsă, dela care pare că atârnă
toată chestia aceasta, precum și dela care
derivă acțiunea și multiplele încercări
convergente, ce țin, cum am zis, de ra-
liarea bisericilor ceștine. Autorii acestui
plan s'au obișnuit să-l citeze aproape
de nenumărate ori pe Hristos, zicând:
„Ca una să fie... Va fi o turmă și un
păstor“ (Ioan 17, 21; 10, 16), dar de
așa, cât să dea a înțelege prin numi-
tele cuvinte, dorul și rugăciunea lui
Isus Hristos, ca fiind lipsite încă de
efect, pentrucă sunt de părerea, că uni-
tatea credinții și a regimului — carac-
teristica adevăratei și unicei Biserici a
lui Hristos — n'a existat aproape nici
când înainte de asta și nu există nici
astăzi; și că ea, poate fi, ce-i drept,
dorită și eventual să se realizeze cândva
prin comuna aderare a voințelor, dar,
deocamdată, trebuie socotită ca ceva
fictiv. Adaugă, că Biserica prin firea ei
e separată în părți, constă, va să zică,
din mai multe biserici sau comunități
particulare, cari încă despărțite fiind,
deși având unele capitole comune de
doctrină, dar încolo, în celelalte, diferă
între sine, se bucură, firește, de ace-
leași drepturi; Biserica a fost unică și
una cel mult dela etatea apostolică
până la cele dintâi concilii ecumenice.
E nevoie deci, zic dâșii, ca omițând
și înlăturând controversesele, și cele mai
vechi, și varietatea părerilor, cari au
divizat familia creștină până în zilele
noastre, despre celelalte doctrine să se
alcătuiască și propună o lege oareșcare
comună a credinței, în profesarea căreia

cu toții nu într'atăta să se știe, cât să simtă a fi frați; iar multiplele biserici sau comunități, dacă sunt legate cu o alianță oareșcare universală, să fie așa cu condiția, să se poată opune puternic și rodnic progreselor impietății. Acestea, Venerabili Frați, fie zise în genere. Sunt însă, totuș, persoane, cari afirmă și conced, că protestantismul, cum îl numesc prea neprecugetat, a lăpădat câteva capitole ale credinței și câteva rituri ale cultului extern, plăcute și utile, reținute dimpotrivă din partea Bisericii romane.

Dar adaugă numai decăt, că și aceasta a făcut rău, corumpând religiunea primitivă, adăugând unele doctrine nu atât străine, cât opuse chiar Evangheliei, și propunându-le spre a fi crezute; Intre cari înșiră ca principală pe cea despre primatul jurisdicțiunii, care se atribue lui Petru și succesorilor săi în Scaunul Roman. In numărul cărora sunt, deși nu atât de mulți, cari conced Pontificelui Roman, fie primatul de onoare, sau oarecare jurisdicție sau putere, care, cred ei, derivă oareșcum nu din dreptul dumnezeesc, ci din consimțământul credincioșilor; iar alții merg până acolo, încât doresc, ca însuș Pontificele să prezideze acele adunări, ai zice împes-trițate. Dar dacă găsești mulți acatolici, cari vestesc cu gura plină comuniunea frățescă în Isus Hristos, nu vei găsi nici unul, căruia să-i vie 'n minte să se supună Vicarului lui Isus Hristos, ca Invățător și conducător și să asculte de el. Intr'aceea afirmă, că prea bucuros vor coopera cu Biserica romană, însă cu drepturi egale, dela egal la egal: dar nu ne putem îndoi, că putând conlucra, n'ar face-o cu gândul, ca prin eventuala învoială încheiată să nu fie siliți a se abate dela părerile lor, motive și acuma ale rătăcirii și aflării lor în afară de unicul ocol al turmei lui Isus Hristos.

Astfel stând lucrurile, este evident, că Sf. Scaun nu poate nici cum participa la congresele lor și că nu e permis nici catolicilor să adere la astfel de inițiative, sau să colaboreze la ele;

ceea ce, dacă ar face, ar spori autoritatea unei religii oarecare false, străine cu totul de Biserica unică a lui Hristos. Și mai apoi suferi-vom noi — ceea ce ar fi cu totul fărădelege — ca adevărul descoperit să se preteze târguelilor? Căci acum e vorba de apărarea adevărului revelat. Și întrucât Isus Hristos și-a trimis apostolii în lumea întreagă ca să împărtășească tuturor ginților credința evanghelică, care apostoli, ca să nu greșească, voit-au să fie instruiți mai înainte despre tot adevărul prin chiar Spiritul sfânt (Ioan 16, 15): oare învățătura aceasta a apostolilor dispărut-a cu totul, sau fost-a turburată cândva în sânul Bisericii, al cărei Cărmuitor și Paznic este Dumnezeu însuș? Iar dacă Mântuitorul nostru a spus-o cu aplomb, că Evanghelia sa ține nu numai de veacurile apostolice, ci și de veacurile viitoare, putut-a oare deveni în cursul timpului obiectul credinței atât de obscur și nesigur, cât azi să fie nevoie să tolerăm până și păreri între sine contrarii? Dacă ar fi adevărat aceasta, ar trebui să se mai spună, că atât scoborîrea Spiritului Sfânt asupra apostolilor și rămânerea perpetuă a aceluiaș Spirit în Biserică, precum și însaș predicarea lui Isus Hristos și-a pierdut deja de mai multe veacuri toată puterea și tot folosul: ceea ce, de sigur, e blasfemie a afirma. Dar Unul născut Fiul lui Dumnezeu a ordonat, de-o parte, trimișilor săi să învețe toate neamurile, iar de altă parte i-a obligat strâns pe toți oamenii să creadă lucrurilor, pe cari le-ar vesti „mărturiile mai înainte rânduite dela Dumnezeu“ (Fap. Apost. 10, 41), și a sancționat poruncile astfel: „cel ce va crede și se va boteza, mântui-se-va, cel ce nu va crede, osândi-se-va“ (Marcu 16, 16); însă ambele porunci ale Mântuitorului, ce nu pot să nu fie împlinite, una de-a înălța, alta de-a crede spre câștigarea mântuirii vecinice, nici nu pot fi înțelese, dacă Biserica nu propune doctrina evanghelică întreagă și vădit, și nu e scutită în propunerea ei de orice primedie de-a greși. In care chestie se

abat dela calea dreaptă și ceice cred, că există pe pământ depozitul adevărului, dar trebuie căutat cu muncă atât de stăruitoare, cu studii și chibzueli atât de îndelungate, încât deabia ajunge viața unui om spre a-l găsi și a se înstăpâni asupra lui: cași când preabunul Dumnezeu ar fi vorbit prin proroci și Unul născut Fiul său, pentruca ceeace a descoperit prin aceștia să o poată cunoaște numai puțini înși, și și aceștia ajunși la vrâstă înaintată, iar nu cu gândul să fixeze în mod poruncitor o învățatură de credință și morală, care pe om să-l conducă în cursul întregi sale vieți muritoare.

Chiar să pară, că acești *pancreștini*, cari se dedică raliei prin alianță a bisericilor, urmăresc un scop prea nobil de a răspândi dragostea între toți creștinii: poate-se oare ca dragostea să fie spre știrbirea credinței? Nimenea nu ignorează doară, că însuș Ioan, apostolul dragostei, care parca a descoperit în Evanghelia sa tainele Preasfintei Inimi a lui Isus și se obișnuise să înculce pentru deapururi memoriei alor săi porunca nouă: „Iubiți-vă unul pe altul“, a oprit totuș în mod absolut să nu avem nici o legătură cu ceice nu profesază întreaga și necorupta doctrină a lui Hristos: „Oricine va veni la voi și nu va aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă și să nu-i ziceți: „Bine ai venit!“ (2 Ioan 1, 10). Deci bazându-se dragostea ca pe temelie, pe credința întregă și sinceră, e nevoie, ca învățaceii lui Hristos să fie încopciați și prin unitatea credinței, ca prin legătura cea mai de frunte. Așadară cum să fie îngăduit a cuprinde cu mintea oarecare alianță creștină, atunci când ceice o închee, chiar fiind vorba de obiectul credinței, mențin unul fiecare felul său de-a gândi și simți, deși el repugnă părerilor celorlalți? Și cum oare, ne fie îngăduit a o spune, pot participa la una și a ceeaș alianță a credincioșilor oameni, cari îmbrățișează păreri contrare? Spre pildă unii afirmând și alții negând, că Sacra Tradițiune este izvorul genuin

al „Reveiațiunii divine? Unii afirmând că ierarhia eclesiastică; alcătuită din episcopi, preoți și miniștri, e constituită de Dumnezeu, iar alții fiind de părerea, că a fost introdusă treptat după condiția vremilor și a lucrurilor? Unii adorându-L în Sfânta Euharistie prin minunata prefaceră a pâinii și a vinului, ce se chiamă transubstanțiațiune, pe Hristos prezent în chip real, alții fiind de părerea, că acolo e de față trupul lui Hristos numai prin credință sau prin semnul și virtutea Sacramentului; unii recunoscând în aceeaș taină și firea sacrificiului și a sacramentului, iar alții spunând, că nu e altceva, decât amintirea sau comemorarea cinei Domnului? Unii crezând că e bine și folositor să invocăm zmerit sfinții ce stăpânesc împreună cu Hristos, înainte de toate pe Maica Domnului Maria și să venerăm icoanele lor, iar alții fiind de părere, că un astfel de cult nu li se poate atribui, opunându-se la asta cinstea datorită „unui mijlocitor între Dumnezeu și oameni“, Isus Hristos? (1 Tim. 2, 5.) Prin care diversitate atât de mare de păreri, nu știm cum s'ar întări calea spre realizarea unității Bisericeii, atunci când ea nu poate rezulta decât dintr'un singur magisteriu, dintr'o unică lege și unică credință a creștinilor; știm însă cum prin asta ușor se deschide calea spre neglijarea religiunii sau *indiferentism* și spre modernism, cum se numește, de care cei ce-s infectați țin, că adevărul dogmatic nu este *absolut*, ci *relativ*, adecă congruent cu diferitele nevoi ale vremilor și locurilor și diferitelor înclinări ale sufletelor, nefiind cuprinse într'o descoperire inmutabilă, ci într'una ce se acomodează vieții oamenilor. În ce privește mai departe adevărurile de credință, nu-i permis de loc să ne folosim de criteriul introdus al încheieturilor *fundamentale* și *nefundamentale* de credință, cum se chiamă, cași când unele trebuie primite din partea tuturor, iar dimpotrivă, celelalte lăsate liber în grija acceptării din partea voinții credincioșilor; deoarece virtutea su-

pranaturală a credinței are drept cauză formală autoritatea lui Dumnezeu revelatorului, care nu tolerează nici o distincție de felul acesta.

Prin urmare, toți cari sunt aievea ai lui Hristos, credința, pe care de o pildă o prestează tainei Preainaltei Treimi, aceeaș o prestează și dogmei despre zămislirea nepătată a Maicei Domnului. Deasemenea una și aceeaș credință și nu una deosebită întrupării Domnului și magisteriului infalibil al Pontificiului Roman, așa cum a fost definit de conciliul ecumenic din Vatican. Pentru împrejurarea, că Biserica a sancționat și definit adevărurile aceste cu decret solem, unele în alte vremi, altele în vremuri mai apropiate, nu sunt din acest motiv pe o formă de sigure și deopotrivă de credibile; nu le-a descoperit oare pe toate Dumnezeu? Doară magisteriul Bisericii — înființat pe pământ din sfat dumnezeesc, pentruca doctrinelor revelate de-o parte, să li-se chezeșuiască neștirbire perpetuă, de altă parte s'ajungă ușor și sigur la cunoștința oamenilor — deși deprins zilnic prin Pontificele Roman și Episcopii în împărțășie cu dânsul are menirea ca, ori de câte ori e nevoie, să ne opunem mai cu eficacitate erorilor și asaturilor ereticilor sau să se imprime minților credincioșilor încheieturile învățaturii sacre, tălmăcite mai clar și mai subtil, să purceadă în chip oportun la definirea acelora cu rit și decret solem. Prin folosirea aceasta extraordinară a magisteriului, nu se introduce nimic inventat, nici nu se adaugă ceva nou la suma adevărurilor conținute barem implicit în depozitul Revelațiunii, încredințat Bisericii din partea lui Dumnezeu, ci, ori că se declară cele ce pot părea încă multora obscure, sau se hotărăște, că e nevoie a se ținea în virtutea credinței, cele ce erau mai de dinainte controversate din partea unora.

Așadar, Venerabili Frați, este limpede pentrece acest Scaun Apostolic n'a permis nici odată la ai săi să participe la congresele acatolicilor: în-

trucât unirea creștinilor nu e îngăduit s'o promovăm altfel, decât ajutând întoarcerea disidenților în sânul unicei Biserici adevărate a lui Isus Hristos, de care odinioară în chip nefericit se lăpădaseră. Zicem la singura Biserică adevărată a lui Isus Hristos, vădită tuturora și astfel în ființă pentru totdeauna din voința Autorului său, așa cum a instituit-o însuș spre mântuirea comună. Căci mireasa mistică a lui Hristos n'a fost nici când contaminată în cursul veacurilor și nici nu poate fi vre-odată contaminată, conform mărturiei lui Ciprian: „Nu poate fi coruptă mireasa lui Hristos: necoruptă este și castă, numai o casă cunoscută, păzit-a sfințenia unei chilii cu pudoare castă”. (De cath. Ecclesiae unitate). Și acelaș sfânt martir pe dreptul se mira foarte, că cineva ar putea crede „să se poată rupe în sânul Bisericii și separa prin divorțul voințelor, ajunse în coliziune, această unitate ce derivă din tărie dumnezească și în legătură este cu tainele cerești”. (Ibidem). Căci fiind trupul mistic al lui Hristos, adică Biserica, unul (I Cor. 12, 12) alcătuit și încheiat prin toate legăturile (Efes. 4, 16) în asemănarea trupului fizic, ar fi nepotrivit și stupid să afirmi, că trupul mistic poate fi alcătuit din mădulare descheiate și resfirate: oricine deci nu este în conexiune cu el, nu este membru al aceluia, nici nu e în legătură cu capul Hristos (Efes. 5, 30; 1, 22).

Iar nimeni nu este și nu perseverează în această unică Biserică a lui Hristos, dacă nu recunoaște ascultând și nu primește autoritatea lui Petru și a successorilor săi legitimi. Au doară n'au ascultat de episcopul roman, de păstorul suprem al sufletelor înaintășii acelora, cari sunt implicați în erorile lui Foțiu și a protestanților? S'au depărtat, durere, fiii din casa părințească, care din acest motiv nu s'a prăbușit și nimic, proptită fiind de ajutorul vrednic al lui Dumnezeu; întoarcă-se deci la Părintele comun, care, uitând vătămarile mai înainte făcute Scaunului Apostolic, îi va primi cu toată dragostea. Căci

dacă, precum spun ei, doresc a ni se asocia nouă și alor noștri, de ce nu grăbesc să vină la Biserica, Mama tuturor creștinilor și Învățătoarea lor? (Conc. Lateran IV, c. 5). Să-l asculte pe Lactanțiu exclamând: „Singulară Biserica catolică reține cultul adevărat. Aici este isvorul adevărului, aceasta este sălașul credinței, aceasta templul lui Dumnezeu: în care, dacă n'a intrat cineva, sau din care dacă a ieșit, s'a depărtat de nădejdea vieții și a mântuirii. Nimenea să nu se măgulească cu o încăpăținată emulare. E vorba de viață și de mântuire: de care, dacă nu purtăm grije cu atențiune și diligență, se pierde și moare“. (Divin. Inst. 4, 30, 11 - 12).

Să se întoarcă deci fiii disidenți la Scaunul Apostolic așezat în acest oraș, pe care l-au sfințit cu sângele lor Petru și Pavel, Principii Apostolilor, la Scaunul numit „rădăcina și mama Bisericii catolice“. (Sf. Ciprian Ep. 48 ad. Cornel). Nu însă cu gândul și nădejdea, că „Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și întărire adevărului“ (I Tim. 3, 15) să lapede integritatea credinței și să tolereze erorile lor, ci, dimpotrivă pentruca să se supună magisteriului și regimului său. Barem de ni s'ar întâmpla în mod norocos Nouă, ceace nu li s'a întâmplat atator antecesorii de ai Noștri, ca să îmbrătoșăm cu inimă părințească pe fiii ce-i deplângem despărțiți de noi prin separare funestă; barem de ne-ar asculta Mântuitorul nostru Dumnezeu, carele vrea să ne salveze.

menii „să se mântuiască și să vină la cunoștința adevărului“ (I Tim 2, 4), ne-ar asculta, zic, pe Noi ceice ne rugăm fierbinte, să binevoiască a chema pe toți cei rătăciți la unitatea Bisericii. În care chestie, de sigur foarte gravă, folosim și voim să folosim de mijlocitoare pe Preafericita Vergură Maria, Mama harului dumnezeesc, învingătoarea tuturor erezurilor și ajutorarea creștinilor, ca ea să ne cerșească cât mai curând sosirea zilei preadorite, când toți oamenii vor asculta glasul dumnezeescului său Fiu „păzând unirea spiritului prin legătura păcii“ (Efes. 4, 3).

Aceasta, Venerabili Frați, să pricepeți cât de mult dorim și voim s'o știe și fiii noștri, nu numai cei din lumea catolică, ci și toți ceice sunt despărțiți de noi: cari, dacă vor fi cerșit lumina dumnezească cu rugăciune smerită, nu încape îndoială, că vor recunoaște unica, adevărata Biserică a lui Isus Hristos, și că în sfârșit vor intra în dânsa uniți cu noi în desăvârșită dragoste. Așteptând lucrul acesta, drept chezeșie a harurilor cerești și mărturie a bunăvoinței Noastre părințești, Vouă, Venerabili Frați și clerului și poporului vostru, cu dragă inimă vă împărtășim Binecuvântarea Apostolică.

Dat în Roma, la Sfântul Petru, ziua a șasa a luni Ianuarie, sârbătoarea Arătării Domnului Nostru Isus Hristos, anul 1928, al Pontificatului Nostru anul al 6-lea.

PIUS P. P. XI.

Conciliile Provinciali.

Prin această, reînviind ordinul nostru circular No. 3707 -1927, publicat în Curierul Creștin No. 15 din a tr., dispunem din nou, că Onorații Frați preoți să procure pentru bibliotecile parohiale — unde ar lipsi — ediția nouă a Decretelor Conciliilor Provinciali I și II, apărută în anul trecut numai cu text românesc.

Prețul cărții, 100 Lei, și porto postal se va acoperi din cassele bisericesti.

Mult Onorații Frați Protopopi vor controla executarea prezentului nostru ordin, cu ocaziunea proximei vizitații canonice de primăvară, arătându-ne acelea oficii, de unde lipsește, urmând, ca să dispunem din oficiu, trimiterea Conciliilor la oficiile unde este lipsă, detragând prețul cărții și spesele din salariile respectivilor preoți.

Din șed. cons. 10 Februarie 1928.

No. 1298.

Episcop Dr. Iuliu Hossu.

Partea neoficială.**Spicuiiri**

din lupta noastră pentru apărarea sfintei Biserici române unite cu Roma.

După cuvântul arhierilor noștri „trăim zile de adâncă îngrijorare pentru liniștea preaiubitei noastre Țări”.

De mai mulți ani încoace suntem martorii a o serie de încercări pornite din partea ortodoxiei zise „dominantă”, pentru a strivi biserica noastră unită cu Roma.

Propaganda la sate s'a dus cu momeli, bani și alte mijloace prea puțin demne de un apostolat genuin creștin, care trebuie să fie bazat pe adânci convingeri religioase și morale. Liderii, recrutați în rândul întâi, din șefii ierarhici ardeleni — lucru care ținem să-l accentuăm — luptători pentru ideea panortodoxă, sub inspirații de lozinci străine, în cele din urmă au recurs la sprijinul legii statului, căci în ortodoxie nu găseau sursele suficiente de putere și de viață în munca apostolatului creștin.

Ne aflăm așadar în fața unui îndresneț proiect de Regim al Cultelor, menit, după declarația „Renașterei” din Cluj să pună capăt „unației” în Țara Românească.

Se cunoaște înghiebară „Comitetului Central” din Gherla, care a lansat manifeste către preoți și către popor, chiemându-i la apărarea credinței noastre catolice. În ziua de 13 Februarie c. s'a înființat Comitetul, s'a decis redactarea manifestelor, s'au chie-mat telegrafic toți protopopii Eparhiei la întrunirea protopopească la Gherla, pe ziua de 17 Febr. c. și s'a fixat o mare adunare de protestare pe ziua de Duminecă (19 Febr. c.) la Gherla și Dej.

Intrunirea protopopilor.

Protopopii din întreagă întinderea diecezei au răspuns în număr aproape complet la invitația telegrafică semnată de Revs. canonic Dr. V. Bojor.

Sosiți la Gherla din timp, s'a început ședința la orele 11 sub prezidiul Rev. Dr. Bojor, fiind secretar Cl. Dr. Titus Malai.

Sala mare dela „Coroana” este tixită de lume, protopopi, preoți, mireni, intelectuali, meseriași și plugari.

După deschiderea ședinței se dă cuvântul Clarisimului d. Dr. Gregoriu Strâmbu prof. teol. pentru a face expozeul asupra situației. Spune, că nu cerem căderea guvernului însă ne apărăm și avem acest drept. Situația se prezintă prea tragic, decât să nu ne miște „Si haec monumenta vitae te non monent, nulla te movebunt”.

Nu este blând proiectul. A merge la Tribunal pentru dreptate, însemnează a des-

chide larg ușile luptei fratricide. Cu atât mai mult, că și sub vechea lege am avut tragediile sacrilege dela Cib și Poiana, Cornești și Ferești, Hamba etc.

Prin pauperizarea parohiilor unite se promovează tot mai mult primejdia pocăitismului sectar antinațional, care dezarmează fronturile în caz de război. (O voce: Finis Poloniae).

Nu vrem ajutoare dela stat prin grație și cu prețul umilirei Bisericii.

Pe dl. ministru al Cultelor nu am vrea să-l știm asesor laic al unui Vlădică ortodox dela Cluj ori din alt loc.

Lupta confesională ce mijește sălbatică va erupe numai între fiii nației românești, deoarece avem informații, că minoritarii au încheiat un pact de a nu trece fără permisiune superioară eclesiastică, „Treuga Dei”.

Biserica lui Hristos este indefectibilă, infalibilă și indestructibilă, dar nu așa e cu națiunea românească, dacă noi nu vom tinde înspre consolidarea internă, și eliminarea relor postbelice

Cultura României de azi se datorește școlilor Apusului catolic, nu retrogradismului Orientului decadent. Dela Roma au venit Apostolii culturii latine și ai renașterei noastre naționale.

Vrem legiferare românească!

Păr. deputat Dr. Manu vorbește în fața adunării cu elan oratoric, menționând pilda de sacrificiu a I. P. S. Sale Mitropolitului Suciului dela Blaj.

Vicarul Șimleului Revs. E. Bran, declară, că lupta vom duce-o până la capăt, și numai peste trupurile noastre vor putea să intre în bisericile noastre.

Protopopul Aurel Dragoș, vorbește în numele credincioșilor dela Satu-mare și granița de nord. Susține, că „arma armis ap-ponenda”.

Protop. Plaianu, propune să se trimită telegramă omagială Papei.

Protop. I. Costea, pomenește de Bismarck și „Kulturkampf”-ul din Germania, terminat cu triumful catolicilor.

Prof. Dr. T. Malai, expune clar modalitățile practice și moderne de propagandă și felul, cum trebuie să se facă adunările de protest la sate și în centre. Indeamnă cu elan la luptă pentru apărarea flamurei de onoare a sf. Biserici și a botezului în care

ne-am botezat. Declară că legea strămoșească a neamului românesc este romano-catolică, și că idealul nostru național nu este litera cirilă și pravoslavia moscovită, ci latinitatea, căci suntem Români și prin sânge și prin limbă și prin lege.

Pentru ca protopopii să aibă un ajutor de propagandă la sate, li-se distribuie broșura „Glasul unirei” de Virgil Pop, și manifestele noastre.

Telegramele :

Cu semnăturile *canonice*, Dr. Bojor, Vaida, Dr. Vidican, vicar Bran, *protopopi*: Demian, Dragoș, Anderco, I. Pop, Anca, Marga, Costea, Ilieș, Petringel, Petrișor, Trușașiu, Plaian, Călăuz, Ōssian, Rusu, Bușița, Boteanu și Nemeș, *profesori*: Dr. Strimbu, Dr. Bob, Dr. Manu, Dr. Malai, V. Pop, Gheție, *preoți*: Nechita, Medan, Budu, Fărcaș, Chezan și Sângeorgean, *spiritual* Seplecanu, *director*: A. Pop, -- s'au expedit următoarele telegrame :

Excelenței Sale

Mitropolit Suciu

Blaj

Comitetul Central pentru combaterea proiectului Regimului Cultelor din adunarea protopopilor, preoților și mirenilor în număr mare ținută la Gherla, asigură pe Excelența Voastră atât personal cât și în numele credincioșilor că stau soldați neînfricați alături de arhieriei bisericii unite în lupta ce se desfășoară pentru apărarea drepturilor la viață ale Bisericii noastre. Lupta este în curgere pe întreg teritoriul diecezei, soldații sunt la datorie, nu vom dezarma până la biruința deplină. Dacă va fi trebuință vom fi gata să sporim numărul martirilor Bisericii catolice.

Prea Sfinției Sale

Episcop Iuliu Hossu

București (Senat)

Fiii credincioși ai Preasfinției Voastre Vicari, protopopi, preoți și mireni întruniți la consfătuirea din Gherla pentru organizarea luptei din Dieceza întreagă împotriva Regimului Cultelor, asigură pe Preasfinția Voastră și pe toți arhieriei că în lupta ce o duceți la Senat vă stau la spate 600.000 de credincioși în frunte cu păstorii și cărturarii lor și sunt gata la orice jertfe s'ar cere pentru reușita deplină a cauzei sfinte ce o apărați.

Vintilă Brătianu, prim ministru

București

Vicarii, protopopii, preoții și mireni din eparhia Gherlei, întruniți la Gherla în consfătuire pentru organizarea luptei de combaterea proiectului Regimului Cultelor roagă prin Excelența Voastră întreg guvernul să retrageți ori modificați conform avizului arhieriei români uniți acest proiect care jignește adânc sentimentul religios și libertatea de conștiință a tuturor cetățenilor uniți și-i solidarizează la luptă împotriva guvernului pe care îl prezidați fără deosebire de partid.

La banchetul dat la „Coroana”, mai mulți au luat cuvântul în sensul organizării luptei noastre defensive, și a creării de mijloace spre acest scop.

Acțiunea de apărare, s'a desfășurat în proporții nebănuite de matadorii ideologiei panortodoxe. S'a răscolit întreg Ardealul, dela Sălaj până la Banat și la Maramurăș.

S'au ținut întruniri impozante la Gherla, Dej, Beclean, Bistrița, Reteag cu participarea delegaților „Comitetului Central” din Gherla.

Adunarea dela Gherla.

La întrunirea din Gherla (19—II. c.) remarcăm prezența delegatului Blajului, Revs. Dr. Victor Macavei, canonic mitropolitan, care a adus cu sine și circularul emanat dela Corul episcopal român unit.

Forurile administrative au ținut să dea ordin poliției și garnizoanei Gherla de oprirea întrunirii. Pentru acest motiv s'a adresat dlui Duca Ministrul Internelor următoarea telegramă :

Duca Ministrul Internelor

București

Formându-se un comitet pentru combaterea proiectului Regimului Cultelor comitet format din toți cărturarii fără deosebire de colorit politic cu menirea specială de a combate laturile jignitoare pentru biserica română unită din menționatul proiect, pentru ajungerea scopului Comitetul a convocat o întrunire pe Duminică 19 Febr. la Gherla. Prefectul județului în mod abuziv interzice întrunirea. Rugăm luați măsuri urgente pentru respectarea dreptului de întrunire. Nu răspundem de conflictul ce s'ar ivi între forța publică și mulțimea anunțată să participe la întrunire. Comitetul își asumă întreaga răspundere de menținerea ordinii dacă nu se amestecă forța publică.

Președintele, Canonic Bojor.

Rapoartele.

Dela o margine la alta a vastei eparhii extinse pe 9 județe, s'a dat lupta de apărare cu întreaga demnitate ce o merită sfânta noastră cauză

Până azi au sosit rapoarte privitor la adunările din: Apa, Bendiu, Botiz, Berindan, Buza, Bârgău, Ciocârlău, Cășeu, Cucu, Ciaca, Eriu-Meșentiu, Hășmaș, Hărnicesti, Ilba, Iclod, Ioșib, Mal, Mărtinești, Mintiul Gherlei, Medieșul Aurit, Manic, Măluț, Merișor, Nimigea de jos, Negrilești, Odorău, Păgliša, Potău, Romanesti, Săg, Sârbi, Satșugatag, Satulung, Someșeni, Șant, Struguraș, Săbișa și Tusa.

În procesul verbal al enoriașilor din **Apa** vedem 117 semnături.

Din **Botiz** preotul Pompiliu Tămaș ne trimite un fel de memoriu cu declarații ca acestea:

„Noul proiect nu numai că deschide calea largă la grave turburări între confesiuni, dar tinde și la prăbușirea prestigiului acestei Biserici... Vedem perichitate interesele Țării, care în aceste zile de grea încercare a ieșit lipsă de liniște și nu de lupte confesionale. Dacă ne pierdem limba credinței, pierdem limba neamului. În 1912 la Hajdudorog ne-am apărat limba. În 1928 ne vom apăra credința. În anul 1738 — oare cine a ridicat România din mormântul slavono-grecesc? Orice s'ar zice, schinta electrică menită să aprindă focul patriotismului și românismului atât în Ardeal cât și în Muntenia și Moldova s'a produs în bateria școlilor vlădicești rom. unite din Blaj, iar școala din Blaj, suctul nutritor al patriotismului l-a tras din atingerea directă cu cultura occidentului prin unirea ei cu Roma. Aceste sunt fapte istorice în fața cărora se apleacă atâtea suflete! Trebuie să vă plecați și Dv., Doamne! Ministru! La dincoatră ne împingeți la fapte desperade. Luptele religioase din Mexico numai din gazete le cunoaștem. Și ne îngrozim. Le doriți și la noi? Vor fi!... Hristos, Preotul Mare, când a văzut casa Tatălui său prefăcută în casă de gheșefări, a impletit sbiciu... Casa noastră — Biserica nu-i o unealtă politică, nu-i casă de politicianism!

Este Biserica noastră: una, sfântă, catolică și apostolică. De aceea casa nu vă atingeții, numai atunci, când noi nu vom mai fi! Am știut-o sfinți până acum cu suferințele noastre de veacuri — apărându-i limba, îi vom ști apăra și credința de nevoie chiar cu riscul vieții.

În noi este ceva tare, puternic, providențial, ce ne împune a păzi neatinsă comoara așezămintelor noastre bisericesti și naționale,

Domnule Ministru! Înălțareați posibilitatea

de *conflict religios!* Nu sămânați *vrajbă* între frații de un sânge!

În „Protocolul” adunării naționale rom. din „Transilvania” prezidată de cei doi arhipăstori: *Alex. Șterca Șuluțiu și Andrei Șaguna în anul 1861* scris este: „că fiind toți Români frați de un sânge, distincțiunii de confesiuni să nu ne mai despărțască” căci „*afurisit va fi acel român, care va mai încerca a strica a ceea ce legătură frățască*”.

Botiz, la 19 Februarie 1928.

În numele alor 2000 de credincioși
Al D-nului Ministru plecat serv.

Pompiliu Tămaș
preot rom. unit.

Din **Eriu Meșentiu**, preotul I. Papp scrie președintelui Comitetului Central: „Vă mulțumesc și eu smeritul, că ați binevoit a sta în fruntea acestei lupte”, iar din adunarea poporului se telegrafiază înaltei Regente: „protestăm până la ultima picătură de sânge în contra proiectului, dlui A. Lapedatu: brațele întărite și convingerea nutrită de biserica noastră unită ne-a conservat! Mult ne miră, că guvernul prezidat de fiul Marelui Brătianu pune arma la sânul care ne-a lăptat, prin noul Regim al Cultelor”.

Protestul poporului din **Ilba** este semnat de 75 de fruntași enoriași.

Adunarea de protest din **Măluț** scrie înaltei Regente: „să nu răsplățiți prin lege sancționată pe dezertorii dela credință fie uniți, fie neuniți.”

Procesul verbal al adunării din **Mediașul Aurit** este semnat de 111 înși.

Din **Beclăuan** adunarea poporului la 23 Febr. c. mulțumește „Comitetului Central pentru inițiativa luptei întreprinse”.

Credincioșii din **Buza** constată la întrunirea lor, că prin lupta confesională au deveni „de răs înaintea dușmanilor noștri...” și continuă: „Rugăm foarte frumos pe Ilustritatea Sa ca Păstor suprem al nostru să binevoiască a ne apăra cu toată energia. Asemenea rugăm și pe M. O. Comitet Central să binevoiască a ne da și mai departe îndrumări, ca să putem lupta cu toții solidar. Noi cu toții declarăm, că vom lupta cu cea mai mare bărbăție și vom sta solidari pe lângă conducătorii noștri, până la ultima picătură de sânge”.

Dela **Mărtinești, Odorău, Cucu și Berindan** scriu enoriașii: „Hotărâm, că numai peste noi pot să între în bisericile noastre și averile bisericilor noastre”.

Din **Potău** ne sosește un proces verbal semnat de 75 fruntași.

Fiii biserici din **Păgliša** declară în procesul verbal: Adunarea credincioșilor dir.

parohia Pâglișa, care se află într'un număr de peste trei sute, auzind de trista veste și jignitoare ce voiesc ortodoxii (prin) noua lege a Regimului Cultelor să o aducă și voteze contra noastră și contra sfintei noastre credințe unite cu Roma, adânc mahniiți și revoltați sufletește, strigăm cu toții din toate puterile sufletului nostru că noua lege care voiesc să o aducă, contra credinței noastre, unica adevărată a Dlui N. I. Hr. nu o vom primi și strigăm ca să știe și domnii dela București, că vom ști să luptăm contra aplicării și chiar dacă va fi nevoie să ne vărsăm și sângele nostru pentru Dl. N. I. Hr. Deci rugăm pe superiorii noștrii ca să ieie lupta sprijinindu-se pe rezerva noastră (căroră) le jurăm credință și garantăm ea atunci când va fi nevoie în frunte cu crucea și cu preotul ne vom ști face datorința

Enoriașii din *Sebișa* semnează procesul verbal în număr de 130.

Din *Șanț* Revs. P. Grapini ne scrie, că s'au expediat telegramele în numele celor 60.000 de Români uniți din Valea Rodnei, și că toți stau gata de luptă față cu «Han-

nibal ante portas», ne mai restează rugăciunile.

Deocamdată atât despre raporturile sosite până acum.

Este bine să se știe din bună vreme, că dreptul nostru de autoapărare ne este garantat prin legile firii cari sunt mai presus de legile omenești. Cuvintele sfintei Scripturi: Se cade a asculta mai mult de Dumnezeu, decât de oameni, își au și puterea lor de vrajă și valoarea lor eternă.

Atentatul la viața sfintei noastre Biserici unite cu Roma este și îndrăsneț și neromânesc. Indrăsneț, pentru că inteligența inferioară vrea să înghițească pe cea superioară. Neromânesc, pentru că de-o parte prin lupta fratricidă ce se deschide întărim pozițiile dușmanilor etnici și religioși, iar de altă parte un conflict al ortodoxiei românești cu incomensurabila forță a catolicismului mondial va avea consecința fatală de a ne izola și mai mult de Apusul latin și a ne împinge în brațele pravoslavului bălaur moscovit. Răspunderea integrală revine potențaiilor zilei.

Dr. T. M.

Dumineca apărării — 19 Februarie 1928.

— Protestele Gherlei împotriva proiectului Regimului Cultelor —

În vreme obicinuită: sfânta Liturghie, jertfă pentru salvare din păcate și fărădelegi.

Înspre finea Liturghiei ecouri ditirambice isbesc lbastrul bolții catedrale și tremură și coloanele ei. Ecurile în frânturi cad una câte una și străbat adânc sufletul. Părintele T. Malai cu o rară forță retorică ridică credincioșii spre lumea Dumnezeuirii dincolo de a marginirii hotare. Când se dramatizează cuvintele agonisantului Voltaire: „...Uitați, uitați-vă mâna-și mînde și vrea să mă ducă, alungați-l... ascundeți-mă de diavol...“ ascultătorii stau înmărmuriți de groază și spaimă când frica de satan în ghiară îi apucă. Dar prind puteri surizând nădejdea pe fețe, când aud „...omul nu poate muri fără D-zeu. Trăește omul fără D-zeu, dar nu poate muri fără de El.“ Oratorul înaltă conștiințele dela pesimismul terestru la idealismul ceresc al creștinismului. Avem de cucerit cerul. Dacă prin moarte pierdem bani și tată și mamă și părinți și copii, toate le regăsim. Însă cerul pierdut, pe Dzeu dacă-L pierdem, nu-l mai aflăm niciodată. Suflete vrem, nu ziduri de biserici, precum vreau unii. Lumea întreagă nu ajunge cât un suflet. Ne vom apăra botezul în care ne-am botezat. Pe oceanul sbuciumat al vieții noastre catolice toate trebuie să fie în ordine, ca pe vasele transatlan-

tice: „All right“. Scurtă privire prin predică asupra urmașilor lui Luther. Urmașii lui necredincioși vreau să ne despartă de Roma, deși cu noi este armata martirilor și sfinților de toate tagmele: Paul, Agneta, Izidor, Felix etc., cari ne zic: sursum corda! „Unde e Papa acolo e Biserica adevărată.“ „Chiar dacă va veni iadul cu toată urgia lui, cu toți diavolii lui cu toate puterile lui și cu toți judecătorii lui, nu ne temem și nu tremurăm. Hristos e cu noi, pentru că noi nu trăim ca să murim, ci murim ca să trăim, mult, mult pentru eternitate fericiți“.

Creștinii acum mai creștini și mai catolici, — arzând viu focul castei legi creștine —, sub prapori și steaguri lasă catedrala'n urmă, și merg cu nimbii melodioaselor imnuri de „Impărate ceresc“, „Mântuește Doamne poporul Tău“... etc. executate de corul teologilor și acompaniamen-tul lor. Cortegiul sacerdotal urmează, lectori: E. Deva, S. Dragomir, preoți în odăjdii: Costea, Melian, Dr. Băliban, Dr. Malai, Dr. Bob, Dr. Strîmbu, Reverendisimii domni Dr. Bojor, Vaida, Dr. Vidican. În urmă iar popor: din parohia Gherlei și parohieni din satele învecinate (Mintiu, Fizeș, Nicula, Bunești, Hășdate, Livada, Iclod etc.) Străzile sunt archipline. Circulația oprită.

Sună alarmant desperatul dangăt și chiamă mulțimea pe urma durerii de spini a lui Hristos. Jalnic ca niciodată toate clopotele sună din turnurile ce poartă o cruce. Cu resemnări convoiul trist își urmează calea spre biserica arm. catolică. Mirați locuitorii privesc din etaj și din porți. Mulți s'alătură mulțimii. După intratul în biserică se fac rugăciuni (la toată litia etc.) conform instrucțiunilor primite de sus pentru înlăturarea primejdiilor și plăgilor. La fine torentul, impetuos năvălește, piața se'ndreaptă spre balconul dela edificiul Govrik și așteaptă deschiderea 'ntrunirii, fără pardon — în mod leal — izbind încercările ce opreau ținerea adunării.

Piața e pardosită cu viu granit. Dacă tac bisericile fără glas și așteaptă să-și vadă'n ruini sfințenia la ordin impiu, atunci, pietrele vor striga.

De pe prapori trist privesc înduioșatii sfinți adunarea, ce aștepta împacientă cuvântările.

Apoi oratorii-și fac apariția la balcon. — Popa Manu ia cuvânt. Propune alegerea de președinte ad-hoc. Adunarea primește și este ales d. Teodor Marțianu.

D. T. Marțianu urează bun venit. Arată cauzele ce ne-au unit în bloc de protest. Mulțumește pentru încrederea pusă în d-sa.

Revs. d. canonic Dr. V. Bojor, citește circularul Arhieriei. Expune unitatea credinței prin cuvintele Apostolului: „O credință și un botez“.. întărită prin crezul unei lumi catolice. „Cred într'una Sfântă Catolică și Apostolică Biserică“, (voci: trăiască Biserica catolică, trăiască Roma!...).

Dr. Lazar Marțian, avoc. arată lupta credincioșilor uniți azi, când Biserica este periclitată de dușman nemilos. Genuinitatea catolicismului prin, „Tu ești Petru și pe această piatră!.. Expune proiectul de lege recent și vorbește stăruitor asupra articolelor ce poartă otravă ucigătoare, chipul pieririi, chipul morții unui neam. În mod judiciar dovedește ilegalitatea legii (atenții încordate isbucnesc în urări).

Revs. canonic V. Macavei, delegatul Blaajului, se recomandă ca trimis arhieresc din București, care a adus circularul citit de Revs. V. Bojor. Exprimă satisfacția cu vii mulțumiri pentru numărul frumos în care arde viu flacăra unei conștiinți creștine.

Cu o voce de bas enarează trecutul, aduce frânturi din vremi trecute — din 1912 al Hajdudorogului — evenimente de sub ocârmuiri streine când se încerca a-ni-se lua limba, ca să nu putem lăuda pe Domnul în graiul strămoșilor. Dar ne-a ajutat D-zeu și am învins, și vom învinge

iarăși. Vom ieși biruitori și acum. Aduce pilde vii din prezentul ironic, din sări de Crăciun când credincioșii la biserică în pridvor sau în altar steteau gata să-și apere legea cu securi (ex: com. Hamba unde a fost martor ocular). Incheie cu vorbele: Vrem să trăim în pace cu ortodoxii cari ne sunt frați. (de pe balcon: trăiască Blaajul, vocea prof. Dr. Malai, poporul răs-punde).

D. Leontin Horiu, avoc. stag. prin înflăcărare remarcabilă cu gesturi de protest dărz respinge proiectul. Ne amintește că suntem fii aceluiaș tată, Traian, cu aceeași mamă Biserica catolică, Roma. (Voci în public: trăiască Roma). Luptele pentru întregirea neamului. Legea ce suferă de molima desagregării, și ncheie: nu pot fi nici români, nici creștini cei cari prin astfel de legi seamănă vrajbă și scârbă și neînțelegere. (Poporul: trăiască).

Două personalități de o impresionabilitate vie și remarcabilă își fac apariția la balcon.

Prima platonică, cu priviri săgetătoare începe dela balcon cu accente de logică și energie. Este prof. Dr. T. Malai. Sistematic zdrobește tot ce stă împotriva. Vorbind de o țară îndepărtată ce-o aflăm în drum spre America, de Spania, de luptele toredorilor... în cari tauri împungoși în furii nebune s'aruncă spre flamura roșie... și împung și vreau să omoare (ilaritate). În România întregită unde ar trebui să stăpânească pacea... Flamura suntem noi uniți cu Roma (adunarea erumpe: trăiască Roma). Face scurt istoric asupra Bisericii. Șase secole la început o Biserică și un creștinism, era catolic. Urmează lupta între Greci și Latini. Grecizarea românilor prin Bulgari Sârbi și Ruși. Călugării ruși îngrășați în mănăstirile românești cu prada sfășiată din trupul unui neam românesc. Bulgarii (Asan) taie limbile dacă credincioșii nu s'ar fi rugat grecește, ori bulgărește (azi, butye, vede) Jăcmăneli trimise la muntele cu mănăstiri Athos și în Rusia. Măsurile aduse de Dominitorul Cuza nasc... protestul grecilor prin glasul necunoscutului patriarh de Constantinopol și Ierusalim... Răspunsul lui Napoleon III. „România este a Românilor și nu a Grecilor“ (urări: Trăiască Franța!)

Ca martor ocular vorbește din viața catombelor, unde s'a plămădit legea noastră creștină... sub primul Papă sf. apost. Petru. Azi acolo se văd oasele lor — ale s-lui Petru și Pavel — ca mărturii ale legii noastre catolice. Incheie emoționând mulțimea: A plâns odată Maica Dlui la Nicula — a lăcrimat — și va mai lăcrima încă odată, dacă va trebui. Ne vom apăra legea și neamul și la hotarele în spre Rusia, căci

și morții s'au sculat: și părinți și mame și tați, și surori și frați și umbrele lor sunt cu noi. (Voci prelungite în urări).

D. Alexandru Pop fost revizor arată primejdia ce se năpăstuieste... Per modum imperii, dela balcon, recurge la un mijloc de adjurare deprecativă rostind cuvintele: dacă legea se va aplica, Vlădicii vor ceti „Blăstămul cel mare” al lui s. Vasile și s. Ioan. Ele se prind de oameni, pentru că așa se spune în cărțile sfinte”.

Prof. Dr. D. Manu cu o expresivitate ce arată o inimă măhnită în dureri, descrie situația tristă de azi. Prin euristică pedagogică expune în tablouri triste situația zilei și cauzele ce ne-au adunat într'un bloc de granit ce-și ține sus fruntea senină și nu vrea să-și mai plece 'n jos capul.

Indeamnă la apărarea bisericilor, a odăjdiilor sfinte și la apărarea sfintei Taine a s. Cuminecături... I. P. S. Metropolitul *Suciu* cu picior operat purtând durerea rănilor s'a dus la București să parize loviturile date azi nouă. Și noi asemenea pilda să i-o urmăm apărând o lege ce am supt-o deodată cu laptele din pieptul mamelor noastre... Ca să știe și cei ce seamănă vânt și seceră furtă, să le scriem carte, să le trimitem scrisoare.

Scrisoare la *Vintilă*,

Scrisoare la legiuitorul care a făcut aceste legi... la domnul *Lăpădatu*.

Scrisoare la Rege. Dar D-voastră știți că Regele nostru îi micuț și nu știe carte, să trimitem scrisoarea la tutorii lui, la *Regență*. Vreți să le trimitem? (potop de voci: vrem) Toate? (strigăte toate)!

Se expediază apoi telegramele următoare:

Inaltei Regențe

București

Cetățenii întruniți la 19 Februarie, în adunarea din Gherla, pentru a manifesta profunda nemulțumire ce ne-a cuprins sufletele văzând intențiile guvernului de a sămăna vrajba confesională între frații aceleiaș neam prin proiectul Regimului Cultelor, Vă roagă, ca pe unii cari purtați la inimă interesele mari ale țării, de a nu sancționa această lege în cazul că va fi votată.

Președintele adunării
Teodor Marțian

Metropolit Vasile Suciu

București, „Palaco Hotel”

Intruniți în adunarea dela Gherla la 19 Februarie trimitem omagiile noastre Excelenței Voastre și Vă asigurăm dimpreună cu pe toți arhieriei de hotărârea noastră de a

lupta pentru cauza sfântă a Bisericii noastre. Vom face propagandă intensă în întreagă Eparhia Gherlei, ca toți să fie luminați de cauza pentru care trebuie să se dea lupta.

Președintele adunării
Teodor Marțian

Episcop Iuliu Hossu

București (Esculap 5).

Credincioșii din Gherla și satele vecine întruniți la 19 Februarie în adunarea din Gherla după facerea rugăciunilor și procesiunii prescrise ascultând oratorii cari au lămurit primejdia ce ne amenință biserica în legătură cu proiectul Regimului Cultelor asigură pe Ilustritatea Voastră de devotament și de înșiruire la lupta pe care o purtați. Toți cu mic cu mare vom purta lupta cu orice sacrificii până la deplină biruință

Președintele adunării
Teodor Marțian

Dlui Vintilă Brătianu,
președintele Consiliului de Miniștri

București

Adunarea mare a cetățenilor, ce a avut loc la 19 Februarie în Gherla, nu înțelege ca sub guvernarea Domniei Voastre prin proiectul nedrept al Regimului Cultelor să poată fi jignită atât de dureros Biserica română unită care a adus atâtea sacrificii pentru înfăptuirea idealului național. Nemulțumirea cuprinde pe toți aderenții acestei Biserici fără deosebire de colorit politic.

Președintele adunării
Teodor Marțian

Dlui Lăpădatu
Ministrul Cultelor

București

Adunarea cetățenilor membrii ai bisericii române unite din Gherla și jur, adunați în număr de circa 3000 oameni la 19 Februarie în Gherla, protestează cu toată indignarea împotriva proiectului depus de Domnia Voastră, privitor la Regimul Cultelor și îl conzideră adevărat atentat la libertatea conștiinței și de dezastru pentru liniștea ce trebuie să domnească în această țară în vederea consolidării ei interne.

Președintele adunării
Teodor Marțian

Popa Manu prin întrebare și poporul cu jurământ „Așa să ne ajute D-zeu”, nu primesc proiectul, protestează împotriva legii vameșilor de azi. (urări).

Apoi se votează următoarea *Moțiune* :

Cetățenii din Gherla și împrejurimi întruniți în adunarea publică azi la 19 Februarie 1928.

Protestează cu toată tăria împotriva proiectului de lege al Regimului Cultelor.

Iar dacă Ministerul cultelor nu va întocmi legea în deplină înțelegere cu arhieriei noștri singuri chemați să aibă cuvânt în orânduiele bisericii noastre naționale unite cu Roma, declară că nu se vor odihni nici nu vor renunța la luptă până la punerea bisericii în drepturile sale și aceasta o vor face cu orice sacrificii.

Ridică un cuvânt de protest împotriva tendinței proiectului de a nu respecta dreptul de libertate religioasă a celorlalte culte din țară, socotind că libertatea conștiinții în un stat democrat este o comoară câștigată cu grele suferințe și jertfe.

Atrage atențiunea guvernului asupra repercursiunilor pe cari astfel de legiferare poate s'o aibă pentru liniștea din țară, și pentru prestigiul țării în streinătate.

După acestea *Di T. Marțianu* aduce mulțumiri declarând finit programul.

Furnicarul de oameni — blocul compact se desface și cu un bun stoc de energii protestează împotriva unui proiect încălzit, ce vrea și mai mult să încălcească, apoi pleacă la vetre.

Barbara realitate ne chiamă spre avânt. „Semper eadem, sed aliter“. Dacă la imperativul categoric al lui Maximus legiunea Thebană a mers prin ascuțiș de săbii și sub săcuri tocite ce nu mai prindeau în carne, și noi vom merge. Vom defila și noi în fața primejdiei.

Mai întâiu cerem ștergerea paragrafilor de legi ce conțin o mare doză de surogat sufocant, însă dacă nu, atunci când va trebui vom urca Golgota zilelor noastre știind că ne-am făcut datoria de onoare creștină catolică. Vom urca Golgota chiar dacă vom cădea sub povara Crucii și încă și atunci dacă deasupra noastră pe un ocean de durere și lacrimi vor pluti rămășițele scrumante din pereții unei biserici sfărâmate. Căci noi nu credem în sfărâmare, pentru promisiunea divină: „Porțile iadului nu o vor birui“.

Pătrunși de pietate pentr'un ideal cel mai avem, pentru flamura de onoare a sfinței Maice Biserici, în fața altarului măreț al morții stăm. Un gând purtăm: Noi vii nu ne vom da!...

Martor.

Diverse.

Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Iuliu este tot la București, pentru a lua parte la desbaterile Senatului în legătură cu proiectul Regimului Cultelor și pentru a apăra interesele Bisericii noastre, față de noul proiect. Grație, intervenției energice a Prea Sfințiilor noștri Arhieriei și a protestelor unanime sosite la București din întreagă provincia metropolitană, proiectul Legii Cultelor — avem celea mai bune nădejdi — se va aduce în Parlament modificat, ținându-se cont și respectându-se toate pretențiunile juste și vitale ale Bisericii noastre. Dealtfel proiectul de lege, precum suntem informați, va ajunge în discuția Parlamentului prin 5 l. c. și după votarea aceluia se va proceda la ratificarea Concordatului, încheiat cu Sfântul Scaun al Romei și semnat încă la 10 Maiu 1927 prin dl. Goldiș, fostul Ministru al Cultelor în guvernul Averescu.

Dar princiar. Cu nespună mângâiere sufletească aflăm și cu deosebită plăcere și satisfacție înregistrăm faptul — pe cât de generos, pe atât de nobil și creștinesc — al domnului *Dr. Ioan Gheșie*, avocat în Zălau, care a dăruit pentru fondul edificării bisericilor din această oraș suma de 250000, zls două sute cinzeci mil Lei. Este atât de elevat și atât de liniștitor pentru fiii Bisericii, să auzi de asemenea gest elocvant astăzi, în aceste vremuri de nostalgie religioasă generală și indiferentism periculos, ce — durere — cuprind de amorteală societatea noastră, mai ales intelectuală. Faptul nobil al tinărului avocat *Dr. Ioan Gheșie* ne aprinde scânteia speranței, că încă mai trăește sentimentul credinței în inteligența noastră și gestul său grăitor va redeștepta și pe aceia, cari se mai lasă târați de valurile necredinței și ateismului. Din parte-ne dorim generosului donator, ca darul său să fie bine plăcut înaintea lui Dumnezeu și să-i răsplătească jertfa, adusă pe altarul Domnului.

Nouă revistă catolică. Aflăm cu bucurie, că în luna aceasta va apare o nouă revistă culturală, socială și religioasă la Beiuș, condusă fiind de Părinții Assumționiști din fruntea internatului de băieți de acolo. Noua Revistă — ce va avea numele „*Observatorul*“ — să fie bine venită și îi dorim viață îndelungată cu rezultate rodnice sufletești.

Serată artistico-dansantă. Reuniunea „Sfânta Maria” a femeilor române unite din Gherla, sub presidenția magnificei dne. Rozalia Vaida în seara de 23 Febr. a. c. a aranjat serată dansantă în sala „Cinema Coroana”.

În sălile colaterale bufet bine asortat public select în număr frumos ia parte. Tinere și tineri se prezintă în număr considerabil.

Serata dansantă este precedată de următorul program artisc, executat de școlile diecezane sub conducerea dlui profesor C. Gheție.

1. Zieller Thal de Wenzel Müller quartet teologii Albu, Cosmuța, Breban și Török).

2. Popovici; Cântec de primăvară” cor mixt.

3. Solo de Zeitz op VII. din „Săler concert” dat de teol. Radu cu acompaniamentul D-nei Bota la pian.

4. „Cântec poporal” Școala normală de băieți.

5. „Gavotte: Dans” Școala normală de fete.

6. Vidu: „Lugojana” cor mixt.

7. Inchinare (celor căzuți pentru patrie) de M. Rădulescu decl. de teol. Blaga.

Programul își are reușită.

„Gavotte: Dans” condus de maestrul Vulpeanu sugestionează publicul prin figuri și gesturi și prin figurinele cari îți reaminteau accente și datini medievale, în port Donchijotesc. Publicul e frapat mai ales cu proiecția de culori: în roș albastru și ultramarin palid. Orchestra și corul dă simfonii și melodioase cântări. Teologul G. Blaga impresionează ascultătorii cu tonul de tenor sentimental în declamația atât de bine reușită.

Publicul satisfăcut exprimând simpatice mulțumiri se pregătește pentru bal.

Orchestra Cicai face acorduri, Fete și băieți, normaliste, teologi și normaliști se privesc în față și involuntar, făr’să-și dea seama, făr’să știe sau să vrea, se prind la horă și dansul calea-și urmează ntr’una până în zori de zi.

Iar cei cu vot de nazireu? Pleacă acasă. Cin.

DECRETELE

Conciliilor Provinciali I. și II.

se află de vânzare la **Librăria Diecezană, Gherla. — Piața Unirii 13.**

Prețul unui exemplar 100 Lei, plus porto postal.

LA

LIBRĂRIA DIECEZANĂ, Gherla

se află de vânzare

Teologia Dogmatică volumul I. și volumul II. de I. P. S. Sa

Dr. Vasile Suci.

Prețul unui volum 250 Lei, plus porto postal.

Asortiment bogat de tot felul de rechizite cancelariale necesare pentru Oficiile protopopești și parohiale.

Protocol exhibitor, legat în pânză 280 Lei,

Matricula Botezaților, Cununaților, Morților, legată în pânză 280 Lei.

Protocol pentru *Rațiuni* 280 Lei.

Protocol pentru *Liturgii, predici, carte postală, protocol de ședințe* 180 L.

Tot felul de tipărituri — extra-se matriculari, informațiuni periodice, diplome pentru cantori, coale pentru rațiuni, statul activ și pasiv etc. — toate în ediție nouă; hârtie fină, cerneală, penițe, creioane, tamponuri, etc. în preț redus și calitatea cea mai bună.

Furnizăm sigile și stampile pentru Oficii! Toate comenzile se execută prompt și cu reîntoarcerea postei.

A APĂRUT**IN ZILELE ACESTEA DE SUB TIPAR ÎN:****BIBLIOTECA DIN GHERLA****SERIA I: PENTRU INTELECTUALI. Nr. 1****APARAREA CREȘTINISMULUI**

PRIN

UNIREA BISERICILORSTUDIU DOGMATIC, CANONIC, ISTORIC, SOCIAL,
DE ACTUALITATE.

DIN LIMBA ITALIANĂ DUPĂ

P. NICOLAE FRANCO

preot italo-grec unit.

**Cu un Supliment: Porniri și mișcări de
Unire cu Biserica Romei, din zilele noastre,
mai ales la Români**Prelucrare de Dr. **VICTOR BOJOR** canonicPREȚUL 140 LEI (PLUS 11 LEI PORTO
POSTAL SIMPLU, IAR RECOMANDAT
21 LEI.

Cartea are o extenziune de 384 pagini.

Comandele să se faca la

LIBRĂRIA DIECEZANĂ DIN GHERLA.**CROITORIE PREOȚEASCĂ****IN GHERLA, Str. REGINA MARIA**Cu onoare aduc la cunoștința
Onoraților Domni Preoți, că luând
parte la un curs special de uni-
forme preoțești, sunt în situația
de a pregăti tot felul de**REVERENZI, ȚIMADE, GRECĂ**și haine „CIVIL CANONIC”, cu
prețuri foarte moderate.

Serviciu prompt.

Roagă binevoitorul sprijin cu stimă:

IOSIF BUNEA

croitor român pentru uniforme preoțești.

Mare atelier pentru construcția de

Iconostase

și

Altarecu pictură sacră de icoane
artistice.

Keresztesi S. Tășnad (Jud. Sălaj).

Proiecte și schițe servim gratuit, la cerere.

10—8

IN TIPOGRAFIA DIECEZANĂse efectuează tot felul de imprimate, necesare
cancelariilor. Cu plăcere luăm la tipar: Opuri,
Broșuri, Bilanțe și Anunțuri funebre, de lo-
godnă și de cununie, Circulare, Invitări, etc.
tot felul de lucrări ce se țin de arta tipografică.**Comandați
LA LIBRĂRIA ANCA**

— Cluj —

„CĂRAREA FERICIRII”Carte de rugăciuni de preotul G. MĂNZAT.
Conține 368 pag. cu 26 capitole mari și dife-
rite rugăciuni la orice ocaziune, fiind apro-
bate de P. S. dl episcop de Gherla Dr. Iuliu
Hossu Nr. 581—1925.

Legată în carton tare pentru școlari 100 L.

" " până la fine cu cruce aurită 140 "

" " piele lux, pe hârtie velină 280 "

" " " " șcl. pentru dame 350 "

Nou! Nou!**„Domnului să ne închinăm”**Carte de rugăciuni pentru elevi în leg. tare 25 l.
Predici la morți 60 Lei, — Predici p.
postul mare 50 Lei.**Teatre** poporale 15—30 Lei
școlare 15—30 Lei**Monoloage și dialoge** 10—15 Lei.

Album de modele românești (250 motive) 100 L.

Porto recomandat costă 15—30 Lei.

MARE DEPOZIT DE CLOPOTEdela 25 kg. în sus. Ornate bisericesti. Odăjdii
Praporii etc.**Icoane frumoase**

tot felul în diferite mărimi

In mărime de 33/43 Lei 70

In mărime de 52/40 Lei 100

In mărime de 47/63 Lei 160

In mărime de 74/55 Lei 230

In mărime de 72/100 Lei 650—850

— Cereți preț curent detaliat — 20—13

Pentru partea neoficială răspunde: Dr. Virgil Băilbanu.